

4. Mondatalakzatok

- a) mondatpárhuzam=gondolatritmus: **Olyan mondatalakzat, amelyben hasonló tartalmú vagy hasonló szerkesztésű mondatok következnek egymás után.**
pl.: „Örökkön háborog a tenger.
Örökkön zúgnak a lombok.
Örökkön fájdalmas az ember,
Örökkön kicsik a dolgok.” (József Attila)
- b) párhuzam: **Olyan mondatalakzat, amelyben azonos vagy hasonló felépítésű szerkezetek vannak.**
pl.: „Elhull a virág, eliramlik az élet...” (Petőfi Sándor)
- c) kizáró ellentét=oximoron: **Olyan mondatalakzat, amelyben a két fogalom jelentése kizárja egymást.**
pl.: „Vár állott, most kőhalom” (Himnusz)
- d) látszólagos ellentét=paradoxon: **Olyan mondatalakzat, amelyben a két dolog között csak látszólag van ellentét, valójában egy megállapítás.**
pl.: „Akinnek sok barátja van, annak egy barátja sincs.” (Arisztotelész)
- e) költői kérdés: **Olyan mondatalakzat, amelyben egy olyan kérdés fogalmazódik meg, amire a szerző nem vár választ. Sokkal inkább egy nyomatékos kijelentés.**
pl.: „Ha jön a nyár, hé, nagyurak, mi lesz?” (Ady E.)
- f) kihagyás=csökkentés: **Olyan mondatalakzat, amelyben a feszültség fokozása miatt a szerző felgyorsítja a tempót, bizonyos információkat elhallgat. (lásd balladai homály)**
pl.: „Máglyára! El! igen kemény –
Parancsol Eduárd...” (Arany J.)
- g) szokatlan szórend=inverzió: **Olyan mondatalakzat, amely a magyar szórendtől eltérő variációkat tartalmaz.**
pl.: „Költő létedre ó miért, miért,
hogyan cserbenhagytad...” (Janus P.)
- h) felkiáltás: **Olyan mondatalakzat, amely érzellemmel telített felkiáltó mondatokat tartalmaz.**
pl.: „...béke, béke, legyen béke már!” (Babits M.)
- i) megszólítás: **Olyan mondatalakzat, amely egy személy megszólítását tartalmazza, érzelmileg telített mondat.**
pl.: „Hé! paraszt! melyik út megyen itt Budára?” (Toldi)